

ESİAD BAŞKAN MUSTAFA KARABAĞLI'NIN EN DİKKAT ÇEKTIĞİ KONU: YÜKSEK TEKNOLOJİ ÜRETİMİ

İzmir'de kendi teknolojimizi geliştirmeye yönelik potansiyel var Çipler, yarı iletkenler, malzeme bilimi konularında atılım yapmalıyız. İzmir teknoloji üssü olacak bir coğrafyaya sahip

Ege Bölgesi illerinin ihracatı, Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine göre 2020 yılında, 19 milyar 31 milyon dolar, ithalatı ise 13 milyar 250 milyon dolar oldu. İzmir, Denizli, Aydın, Muğla, Afyon, Uşak ve Kütahya illerinin hepsi geçtiğimiz yıllarda olduğu gibi 2020 yılında da dış ticaret fazlası vermeyi başardı. İzmir, iki serbest bölgesiyle Türkiye'de İstanbul'dan sonra en çok ihracat yapan ikinci il oldu. Bütün bu verilerden de anlaşıldığı üzere Ege Bölgesi'nin ve bölgedeki sanayicilerin Türkiye ekonomisine katkısı büyük. Ege Sanayicileri ve İş İnsanları Derneği (ESİAD) ise bölgedeki iş dünyasının en büyük temsilcilerinden biri. Bölgesel ESİAD'ların kuruluşuna öncülük eden, gerek tarihçesi, gerekse üye profili açısından Türkiye'nin en önemli STK'larından biri olan ESİAD'ın Başkanı Karabağlı'nın gündemindeki konuların başında 'teknoloji üreten teknolojiler' geliyor. Çip, yarı iletkenler gibi yüksek teknolojilerin İzmir'de geliştirilmesi için uygun ortamın mevcut olduğuna ve bunun önümüzdeki 20 yılda gerçekleşmesi durumunda kentin büyük bir atılıma geçeceğine dikkat çeken Karabağlı, "Şu an Türkiye bu konularda yüzde 100 ithalatçı. Teknoloji üreten teknolojilere dair yatırımlar için en uygun kentimiz İzmir. Çünkü burada, bu teknolojileri geliştirebilecek insan kaynağı var. Artık Z kuşağı rahat kentlerde ve ortamlarda çalışmayı tercih ediyor. İzmir, genç beyinlerin çalışması için en ideal şehir" diyor.

ESİAD tanımı

Kuruluş tarihimiz 1992. Seneye 30 yaşına basacağız. ESİAD, kuruluşundan bu yana, başta sanayi olmak üzere Ege ve İzmir'in iş hayatı ve özel

sektörünün ülke kalkınmasındaki rolünü ve önemini ortaya koymaya çalışmış, sorunları ve çözüm yollarını ele almıştır. Ege Bölgesi'nden 200'ün üzerinde üyeye sahip, ama 1000 dolayında firmayı bünyesinde barındırıyor. Üyelerimizin sağladığı istihdam ise 150 bini buluyor. İzmir ihracatının yüzde 70-80'lik kısmını üyelerimiz gerçekleştiriyor. Rakamlara baktığımızda belki de TÜSİAD'dan (Türk Sanayici ve İşinsanları Derneği) sonra ülkenin en etkin STK'larından birisiyiz. Aynı zamanda Avrupa Birliği Bilgi Merkezi olan ESİAD, toplumda ve iş dünyasında bu özelliğiyle de öncü ve farklı bir rol üstleniyor.

ESİAD'ın mevcut dönemi

Sivil toplum kuruluşlarının katılımcı demokrasinin güçlenmesinde ve ülkelerin sosyo-ekonomik bakımdan gelişmesinde önemli rol oynadıklarına ve bunun sorumluluğunu taşımaları gerektiğine inanıyoruz. Bu çerçevede, öncelikle çok nitelikli görev komiteleri oluşturduk. İlk kez kadın, hem de iki kadın başkan vekilimiz oldu. Yönetimimizin sanayinin bütün bileşenlerini, sektörleri temsil etmesine özen gösterdik. Ama bununla yetinmek istemiyoruz. Tüzüğümüz gereği yedek üye olan arkadaşlarımızı da içine alan 25 kişilik bir 'Faaliyet Kurulu' oluşturduk. Daha geniş bir ortak akılla değerlendirmeler yapmaya, görüş oluşturmaya çalışıyoruz. Karar alırken geniş bir tabandan besleniyoruz. Komite-lerimizin adını herkesin eşit söz hakkına sahip olduğunu vurgulamak amacıyla, "Yuvarlak Masa" olarak değiştirip sayısını 11'e çıkardık ve yuvarlak masalarımızda sorumlulukların paylaşımı esasına dayanarak eş

başkanlık sistemi getirdik. Ekonomi ve finanstan, sanayi, kalkınma ve yatırım ortamına, sürdürülebilirlikten uluslararası ilişkiler, hukuk ve yasal politikalara kadar çok geniş bir yelpazede çalışmalarımızı sürdürüyoruz.

Başkan Karabağlı'nın öncelikleri

Birincisi, sanayideki sorunlara ve dijital dönüşüme duyarsız kalamayız. Sanayi öncelikli ilgi alanımız olacak. Yatırım ve teşviklerden dijital dönüşüme kadar geniş bir perspektiften bakacağız. Teknoloji şirketlerine daha fazla ilgi duyuyoruz. Bir diğer konu başlığımız turizm olacak. Çeşme Yarımadası Projesi'ne büyük önem veriyoruz. Bölgedeki tüm turizm unsurlarını besleyeceğini düşünüyoruz. Eğitim de bizim öncelik verdiğimiz konulardan. Bu kapsamda mesleki eğitimdeki eksikliklerin ve sorunların düzeltilmesi için çalışacağız. "Müfredatta ne var, sanayici ne bekliyor, aranılan eleman nasıl yetiştirilmeli, yeni okul mu açılmalı, var olan mı düzeltilmeli, nasıl düzeltilmeli?" sorularına yanıt arayıp, bu minvalde projeler geliştireceğiz. Bunlara başladık bile. Uygulamalı iş edindirme konusunda üyelerimizin devrede olacağı çalışmalar yapacağız. Tarım da ana konularımızdan biri. Ülkenin hızlı kalkınmasına hizmet edecek en önemli iki unsur tarım ve turizm. Sanayinin meyvelerini 5-10 yılda toplayabilirsiniz. Tarım ve turizmde ise hızlı sonuç alırsınız. Sürdürülebilir kalkınma için tarım çok önemli.

İzmir Değerlendirmesi

Ne yazık ki Türkiye yüksek teknolojiyi üretemiyor. Şimdiye kadar bu konuda gerekli adımlar atılamamış, kimse bu işe girmemiş. Teknolojiyi üreten teknolojiye yatırım yapılmamış. Bir tek yazılım konusunda iyi gidiyoruz. Kendi teknolojilerimizi yaratmalıyız ve Avrupa'nın tedarikçisi olma yolunda ilerlemeliyiz. Çipler, yarı iletkenler, malzeme bilimi

konularında çok fakiriz. Bu kapsamda bir üretimimiz yok. Hepsi ithal. Çeliğin, fiberin üstün kalitelileri bile dışarıdan geliyor. O çipleri bize vermezlerse hiçbir teknolojik ürünü üretemeyiz. Şu an yüzde 100 yerli teknolojik ürün yapmamız hayal. Çünkü bu sadece para ile olmuyor. Çok yüksek teknolojileri üretmek için şimdi adım atsak bunun sonuca ulaşması 20 yılı bulur. Bir yerden başlamak lazım. Bu noktada yatırım için İzmir ve Ege önemli avantajlara sahip.

İzmir'in öne çıkan özellikleri

İzmir içinde farklılıkları barındıran, hoşgörü, karşılıklı saygı ve dayanışmanın hakim olduğu, toleranslı bir kent. Teknolojiyi takip etmeyi gerektiren bir mesleğim olduğu için biliyorum; bu tip işleri yapacak insanlar biraz aykırıdırlar, başına buyruk yaşarlar, sanatçı ruhludurlar. En güzel sanat eserleri en aykırıları, delilik-dahilik sınırlarında dolaşanlardan çıkar. Çok yüksek teknolojiyi geliştirebilecek zihniyet de sanatçılara yakın olandır. Bu kişilerin yaşayacağı atmosfer, mahalle baskısının olmadığı, özgür bir yaşam ortamıdır. Türkiye'de bunu en iyi karşılayan şehirlerin başında İzmir geliyor. Tabi merkezi idarenin de bu yönde bir refleks göstermesi lazım. Bu şekilde biz burada güzel bir yatırım ortamı oluşturabiliriz. Bu nitelikteki insan kaynağı için İzmir iyi bir seçenek ve bu anlamda gözde kent olma yolunda ilerliyor. Ayrıca İzmir, teknoloji üssü olacak bir coğrafyada yer alıyor. Birçok Avrupa şehrine direkt uçuş var. İklimi, eğitim altyapısı, üniversiteleri, teknoparkları, havalimanı, OSB'leri de bu hedefe hizmet edebilecek nitelikte. İzmir ekonomisi tekrar büyüme evresine girdi. İhracatı, ödediği vergi, aldığı yatırım-

lar hızla artıyor, yeni OSB'ler kuruyor. Bu trendin devam edeceğini düşünüyorum.

2021 değerlendirmesi

Son dönemde dünya genelinde aşılmanın etkisiyle küresel ekonomide toparlanma sürecinin başladığını görüyoruz. Türkiye ekonomisinde ise, özellikle döviz ve faiz cephesindeki gelişmelerle zor bir dönemden geçiyoruz. TÜİK verilerine göre Kasım ayında Tüketici Fiyat Endeksi yıllık yüzde 21,31 artış kaydederek Ocak 2019'dan bu yana en yüksek seviyeye ulaştı. Merkez Bankası, yükselen enflasyona rağmen politika faizini Eylül ayında 100 baz puan, Ekim ayında 200 baz puan, Kasım ayında 100 baz puan düşürdü. Faiz kararları sonrasında Türk lirasının değer kaybı devam etti. Bunun yanında ülke risk primimizin yüksek seyri nedeniyle ülkemizin diğer ülkelerden negatif ayrışması da sürüyor. Enflasyonda bu yükseliş ivmesi devam ederken maliyet baskılarındaki artış, ÜFE'nin yüksek seviyede gerçekleşmesine ve ÜFE ile TÜFE arasındaki makasın daha da açılmasına neden oluyor. Kasım 2021 dönemi yıllık TÜFE yüzde 21,31 iken ÜFE ise yüzde 54,62 olarak açıklandı. Bu da kısa vadede enflasyonun düşmeyeceği ve TÜFE

rakamının daha da yükseleceği ihtimalini güçlendiriyor. Öte yandan kış mevsimiyle birlikte dünya genelinde yükselen enerji fiyatları, tedarik zincirlerindeki aksamalar, arz talep dengelerinde ortaya çıkan bazı bozulmalar ve enflasyonist baskılar, gelişmiş ve gelişmekte olan ekonomiler arasındaki ayrışmayı daha da artırmakta. Döviz kurlarındaki yükselişle birlikte küresel enflasyonist baskıyı çok daha fazla hissetmeye başladık. Merkez Bankası Başkanı yılın son enflasyon raporu toplantısında, 2021 sonu enflasyon tahmininin, yüzde 14,1'den yüzde 18,4'e güncellendiğini duyurdu ve buna rağmen faiz indirimlerinin devam edebileceği sinyalini verdi. 2021'in sonuna yaklaşırken enflasyon tüm kesimler için önemli bir belirsizlik ve endişe kaynağı haline geldi. Ve ne yazık ki kısa vadede düşme şansı yok. Dolayısıyla planlarımızı buna göre yapmamız gerekiyor.

2022 Öngörüləri

Döviz kurunun yukarı yönlü seyri, Türk lirasındaki değer kaybının sürmesi, 2022 yılında bizi zor bir Türkiye'nin beklediğinin göstergesi. Merkez Bankası Piyasa Katılımcıları Anketi Aralık ayı sonuçlarına göre yıl sonu dolar/TL beklentisi 13,77 olarak açıklansa da, öngörülen hedefler ile gerçekleşmeler arasındaki farkın giderek açıldığı bir dönemde, dolar kuru maalesef bu seviyeyi de aştı. Böyle bir durumda üretim maliyetlerinin bizim gibi yüksek olmadığı ülkelerle rekabet etmek kolay değil. Ayrıca, sanayi üretimindeki artış yükselmiş olsa dahi, döviz kurundaki yükseliş engellenemediği sürece bu artışı sabit tutmak veya devam ettirmek mümkün olmayabilir. Sonuç olarak, bugün geldiğim nokta itibarıyla 2022 yılına yüksek enflasyon ve yüksek döviz kuruyla gi-

receğimizi ve piyasalarda belirsizlik ortadan kalkmadığı, güven tesis edilemediği sürece Türkiye'nin ekonomik yapısındaki kırılganlığın devam edeceğini düşünüyorum.

Pandemi dönemi değerlendirmesi

2020 yılından bu yana tüm Dünya ekonomileri pandeminin ağır etkilerini yaşadı ve yaşamaya devam ediyor. Küresel ekonominin daraldığı, işsizliğin arttığı, sağlık sistemlerinin sorgulandığı, gelecek nesiller için hayati öneme sahip eğitimin çıkmaza girdiği ve siyasi iktidarların zorlandığı günlerden geçiliyor. Türkiye'de iç talebi canlandırmak ve Kovid-19 küresel salgınının neden olduğu ekonomik etkileri yumuşatmak amacıyla çeşitli önlemler alındı. Enflasyonun yükseliş trendine girdiği, TL'nin alım gücünün belirgin şekilde düştüğü bu dönemde, dünya ekonomisi yüzde 3,5 daralırken, Türkiye Kovid-19 krizine rağmen 2020'de yıllık yüzde 1,8 gibi pozitif bir büyüme yakaladı. Bu yılın ilk çeyreğinde yüzde 7,4'lük büyüme kaydeden Türkiye ekonomisi, ikinci çeyrekte ise, beklentiler dahilinde baz etkisiyle yüzde 22 büyüme gösterdi. Üçüncü çeyrekte ise bu oran yüzde 7,4 oldu. Ancak söylediğim gibi, bunu sürdürebilmek mümkün olmayabilir. Pandemide bölgemizde

öne çıkan sektörlerin başında gıda geliyor. Ardından da elektronik ve teknoloji ürünleri geliyor. Bu sektörlerde ciddi oranlarda kapasite artışına giden yatırımlar oldu. OSB'lerde bu alanlara yönelik yeni yatırımlar da başladı. Ama bunlar daha çok var olan firmaların ikinci – üçüncü tesislerini açmaları şeklinde oldu. Yakalanan bu ivme devam ediyor. Ancak, gündemimizi Kovid-19 krizi ve buna bağlı sosyo-ekonomik sorunlar meşgul ederken, dünyamızı bekleyen esas tehdidin, iklim değişikliği ve buna bağlı sorunlar olduğunun artık farkındayız.

Yeşil Mutabakat

Türk sanayisinin geleceğini ilgilendiren en önemli konulardan biri Avrupa Yeşil Mutabakatına uyum. Küresel değer zincirleriyle bütünleşme hedefimiz ve AB ile aramızdaki Gümrük Birliği, Türkiye'nin de sanayide yeşil dönüşümü başarıyla gerçekleştirmesini zorunlu kılıyor. Ancak, başta sanayi olmak üzere çok çeşitli alanlarda gerçekleştirmemiz gereken dönüşümün yaratacağı maliyet, işin kilit noktası. Türkiye'nin toplam ihracatının yüzde 41,7'si AB ülkeleri ile gerçekleştiriliyor. Dolayısıyla Avrupa Yeşil Mutabakatı'nın bir yansıması olan "Sınırdan Karbon Düzenleme"sine tabi olabilecek öncelikli sanayi sektörlerinde sera gazı salımının azaltılmasına yönelik adımların atılması son derece önemli. Öte yandan ülkemizde de bir karbon fiyatlandırma mekanizması kurulması gündemde. Bu kapsamda sektörler üzerinde oluşacak ilave maliyetlere ilişkin çalışmaların yapılması, destek mekanizmaları geliştirilmesi sanayimizin rekabet edebilirliği bakımından hayati öneme sahip. Gerçekçi bütçe planlamaları yapılması gerekiyor.

